

RESOLUTSIOON

Lähtudes alltoodud põhjendustest ning võttes aluseks kaitseväeteenistuse seaduse § 76 lg 3 p 1 ja haldusmenetluse seaduse § 83, § 85 p 1 ja § 86:

1. Jätta vaie rahuldamata ja toetuse väejuhatuse ülema otsus „Otsus õppekogunemisele kutsumisest vabastamise keeldumise kohta“ muutmata.
2. Teha otsus teatavaks reservväelasele ja toetuse väejuhatusele.
3. Kui isik leiab, et tema õigusi on vaidemenetluse käigus rikutud, võib käesoleva otsuse peale esitada kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras 30 päeva jooksul arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

I Asjaolud ja menetluse käik

Reservväelasele saadeti kutse õppekogunemisele ilmuniseks ajavahemikul 09.05.2016.–20.05.2016.

Reservväelane esitas 20.04.2016 toetuse väejuhatusele taotluse õppekogunemisele kutsumisest vabastamiseks seoses osalemisega tasemeõppes Tartu Kutsehariduskeskuses.

Toetuse väejuhatuse 26.04.2016 otsusega „Otsus õppekogunemisele kutsumisest vabastamise keeldumise kohta“ jäeti taotlus õppekogunemisest vabastamiseks rahuldamata.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 124 sätestab, et Eesti kodanikud kohustatud osa võtma riigikaitsest seaduses sätestatud alustel ja korras. Kaitseväeteenistuse seaduse (edaspidi KVTS) § 5 lg 1 alusel on kaitseväeteenistuskohustuse täitmine kaitseväekohustuslase kohustus läbi teha kindlaksmääratud ajavahemikul aja- ja reservteenistus Kaitseväes. Seega koosneb reservteenistus kahest osast – reservis olemisest ja õppekogunemisel osalemisest.

Otsuses on selgitatud, et Eesti sõjaline riigikaitse on suures osas üles ehitatud reservis olevatele isikutele. See tähendab, et Kaitseväe põhijõuks kriisiolukordades on reservis olevatest isikutest moodustatud üksused. Reservteenistuse puhul on tegemist teenistuse liigiga, kus isikuid rakendatakse seaduses ettenähtud tähtaja jooksul kohustuslikus korras riigi sõjalise kaitsemisega seotud ülesannete täitmisele Kaitseväes. Tegemist on riikliku sunniga tagatud kohustusliku tegevusega, kus isik täidab ülesandeid teenistuse huvides.

Rahuajal on riigil reservis olevate isikutega teenistuslase kokkupuute punktiks õppekogunemine. Reservväelase õppekogunemisel osalemine on vajalik isiku teadmiste uuendamiseks tehnika, relvastuse ja taktika osas.

26.04.2016 otsuses on toetuse väejuhatuse põhjendanud, et KVTS § 76 lg 3 kohaselt võib struktuuriüksuse ülem reservväelase õppekogunemisele kutsumisest vabastada, kui reservis olev isik ei saa õppekogunemisel osaleda kui reservis olev isik peab õppekogunemise ajal osalema õppetöös kõrg- või keskhariduse omandamise tõttu.

Toetuse väejuhatuse põhjendavas osas viidanud, et KVTS-is puudub õiguslik alus isiku õppekogunemisele kutsumisest vabastamiseks kutse- või tasemeõppes osalemise tõttu.

Ühtlasi selgitatakse toetuse väejuhatuse 26.04.2016 otsuses, et õppekogunemisest osavõtmise kutse saamise pika etteteatamise tähtaja eesmärgiks on anda reservis olevale isikule võimalus korraldada oma elu nii, et tal oleks võimalik ilmuda kogunemiskohta määratud ajal ja kohas.

Otsuse põhjendavas osas on viidatud, et otsuse tegemisel on lähtutud taotluse esitaja poolt kirjeldatud olukorrast, esitatud asjaoludes ja põhjendustest, kuid puudub õiguslik alus õppekogunemisel osalemise kohustusest vabastamiseks.

II Vaide esitaja taotlused ja seisukohad

Reservväelane vaidlustab Kaitseväe juhatajale esitatud vaites toetuse väejuhatuse ülema otsuse, millega jäeti tema taotlus õppekogunemisest vabastamiseks rahuldamata.

Reservväelane leiab, et toetuse väejuhatuse otsus „Otsus õppekogunemisele kutsumisest vabastamise keeldumise kohta“ rikub tema õigusi ja põhjendab seda järgnevalt.

Vaide esitaja on pöördunud Kaitseressursside ameti poole taotlusega tema vabastamiseks 09.05.2016.–20.05.2016 toimuvast õppekogunemisest, kuna õpib Tartu Kutsehariduskeskuses. Kuna tegu on 0,5 aastase õppega, mille sisse jääb ka õppekogunemine, siis seoses ettevõttepraktika läbimise vajadusega jääb kool seetõttu lõpetamata.

Kaitseväe juhatajale esitatud vaites toob vaide esitaja välja, et ta õpib Tartu Kutsehariduskeskuses päevases õppes (tasemeõppe, 0,5 aastane) erialal ja peab viibima kooli lõpetamiseks vajalikul praktilisel, et sooritada kutsetunnistuseks vajalik eksam. Vaide esitaja on seisukohal, et õppekogunemisest vabastamise keeldumise otsus on tuginenud asjaolule, et vaide esitaja asus Tartu Kutsehariduskeskusesse õppima jaanuaris 2016 aastal. Õppekogunemise kutse sai vaide esitaja kätte detsembris 2015 aastal.

Vaide esitaja väljendab pahameelt, et toetuse väejuhatuse poolt tehtud õppekogunemisest vabastamise keeldumise otsuses tugineti asjaolule, et taotleja asus Tartu Kutsehariduskeskusesse õppima jaanuarist 2016 so peale õppekogunemise kutse kättesaamist. Vaide esitaja kinnitab, et Tartu Kutsehariduskeskusesse õppima asudes oli ta teadlik, et teda on õppekogunemisele kutsutud ajavahemikul 09.05.2016.–20.05.2016, sest kusagil ei sisaldu keeldu, et peale õppekogunemise kutset ei tohi kooli õppima asuda.

Lisaks eeltoodule lisab vaide esitaja, et tegemist ei ole 2 nädalase kursusega, vaid poole aastase tasemeõppe kursusega ja tema kooli õppima asumisel puudus seos ja eesmärk õppekogunemisest eelmale hoidmiseks. Selle tõenduseks toob vaide esitaja välja asjaolu, et õppetöö Tartu Kutsehariduskeskuses algas 01.02.2016. Kool tõendas vaide esitaja koolis õppimise aega (01.02.2016.–30.06.2016) ja ettevõttepraktika läbimise ajavahemikku (09.05.2016.–20.05.2016).

Vaide esitaja leiab, et oli ebanõistlik muuta oma aastaplaane seoses õppekogunemise kutse kättesaamisega ja seoses sellega lükata kooli astumist 9 kuud edasi.

Vaide esitaja väljendab valmisolekut tulla õppekogunemise mingil muul ajal ja pakub välja, et osaleb õppekogunemisel peale kooli lõpetamist 16.06.2016.

Vaide esitaja on teadlik põhiseadusest tuleneva riigikaitse kohustusest, kuid viitab, et on juba suure panuse andnud Eesti Vabariigi riigikaitseks kuna on läbinud 8 kuulise ajateenistuse logistikapataljonis aastatel 2012–2013.

Vaide esitaja taotleb toetuse väejuhatuse otsuse „Otsus õppekogunemisele kutsumisest vabastamise keeldumise kohta“ kehtetuks tunnistamist ja tema õppekogunemisel osalemise kohustusest vabastamist.

II Kaitseväe juhataja seisukohad

Kaitseväe juhataja, tutvunud asjasse puutuvate materjalidega, on seisukohal, et vaie tuleb jätta rahuldamata.

Käesolevas vaidemenetluses kuulub vaide lahendamine Kaitseväe juhataja pädevusse haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 73 lg 1 kohaselt. Vaie on esitatud õigeaegselt järgides HMS § 75 sätestatud tähtaega.

KVTS § 76 lg 3 p 2 alusel võib reservis oleva isiku õppekogunemisel osalemise kohustusest vabastada, kui reservis olev isik peab õppekogunemise ajal osalema õppetöös kõrg- või keskhariduse omandamise tõttu. HMS § 4 lg 1 kohaselt on kaalutusõigus haldusorganile seadusega antud volitus kaaluda otsustuse tegemist või valida erinevate otsustuste vahel. HMS § 4 lg 2 kohaselt tuleb kaalutusõigust teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve. HMS § 56 lg 3 kohaselt tuleb kaalutusõiguse alusel antud haldusakti põhjendustes märkida kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud. HMS § 6 kohaselt on haldusorgan kohustatud välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajadusel koguma selleks omal algatusel tõendeid.

HMS § 6 sätestatud uurimisprintsipiist tulenevalt on Kaitsevägi tutvunud Tartu Kutsehariduskeskuse veebilehel oleva informatsiooniga, milles kohaselt on reservväelase valitud erialal võimalik õppida keskhariduse baasil õppeajaga 6 kuud).

Kutseõpe keskhariduse baasil on kutseharidusstandardile ja kutse- või eriala riiklikule õppekavale vastava kutseõppe õppekava alusel toimuv õpe, millel õppimise eelduseks on omandatud keskharidus.

Kaitseväe juhataja on tutvunud vaidele lisatud dokumentidega (sh Tartu Kutsehariduskeskuse 31.03.2016 tõendiga ja praktikalepinguga). Tartu Kutsehariduskeskuse tõend ja praktikaleping tõendavad, et vaide esitaja õpib eeltoodud eriala. Kuid kutseõppes õppimist, kui eelnevalt on omandatud keskharidus, ei loetleta ega käsitleta KVTS § 76 lg 3 p 2 õppekogunemisest vabastamise alusena.

Kaitseväe juhataja selgitab, et seadusandja on küll andnud KVTS § 76 lg 3 p 2 kohaselt võimaluse vabastada isik õppekogunemisest, kuid seda vaid juhul kui isik peab õppekogunemise ajal osalema õppetöös kõrg- või keskhariduse omandamise tõttu. Vaide esitajal on juba omandatud keskharidus, kuna Tartu Kutsehariduskeskuses õppimine eeldab keskhariduse olemasolu. Kaitseväel puudub informatsioon vaide esitaja kõrghariduse omandamise kohta ning sellekohaseid tõendeid ei ole vaide esitaja esitanud.

Kaitseväe juhataja juhib tähelepanu asjaolule, et isikut õppekogunemise osalemise kohustusest on võimalik vaid KVTS § 76 lõigetes 1-3 aluste esinemisel. Kuna kutsehariduse omandamine ei kuulu nende aluste ja tingimuste hulka, mis võimaldaksid kaaluda erinevate otsustuste vahel. Kuna õiguslik alus õppekogunemisest vabastamiseks puudus, siis on toetuse väejuhatuse 26.04.2016 otsus seaduspärane.

Kaitseväe juhataja rõhutab, et Kaitsevägi lähtub oma tegevuses seadustest ja õigusaktis kirja pandust ning ei saa asuda ise õppekogunemisest vabastamise aluseid looma.

Vaide esitaja on viidanud põhiseadusest tulenevale õigusele (PS § 37) mille kohaselt on igaühel õigus haridusele. Kaitseväe juhataja nõustub vaide esitaja väitega, et kusagil ei sisaldu keeldu, et peale õppekogunemise kutse saamist ei tohi isik astuda kooli. Kuid kooli astudes peab isik arvestama PS § 124 tuleneva kohustusega, mille kohaselt on Eesti kodaniku kohustatud osa võtma riigikaitsest seaduses sätestatud alustel ja korras. KVTS §

5 lg 1 alusel on kaitseväeteenistuskohustuse täitmine kaitseväekohustuslase kohustus läbi teha kindlaksmääratud ajavahemikul aja- ja reservteenistus Kaitseväes. Seega koosneb reservteenistus kahest osast – reservis olemisest ja õppekogunemisel osalemisest.

Üks väheseid põhiseaduse järgseid kohustusi Eesti kodanikel on kohustus osaleda riigikaitstes (PS § 124) mis tähendab kaitseväeteenistuskohustuse täitmist. Vaide esitaja on leidnud, et on oma panuse riigikaitseesse andud läbi ajateenistuse läbimise logistikapataljonis. Kaitseväe juhataja selgitab, et riigikaitstes osalemine ei piirdu ajateenistusega ning kaitseväeteenistuskohustus hõlmab Eesti kodanikul ka kordusõppustel osalemist ja nende läbimist.

Eeltoodust tulenevalt ei ole piiratud vaide esitaja õigust haridusele, kuid kooli astumisel peab isik arvestama ka põhiseadusest tuleneva Eesti kodanikule pandud kohustusega osaleda riigikaitsest ning kooli astumisel ja vastavate asjaolude puudumisel (vaide esitaja õpib kutseõppes, mitte ei omanda kesk- või kõrgharidust) ei saa eeldada, et ta vabastatakse õppekogunemisel osalemise kohustusest.

KVTS § 73 lg 2 kohaselt edastatakse õppekogunemise kutsed 120 päeva enne õppekogunemise toimumist. Etteteatamise tähtaja eesmärgiks on anda reservis olevale isikule võimalus korraldada oma elu nii, et tal oleks võimalik ilmuda kogunemiskohta määratud ajal ja viisil. Vähemalt nelja kuuline etteteatamise tähtaeg võimaldab isikul võimalikult varakult alustada kohustuste ümber korraldamist ja aja ja õppetöö planeerimist.

Tartu Kutsehariduskeskuse õppekorralduseeskirja punkti 29.7.3 kohaselt loetakse õppetööst puudumist põhjendatuks Kaitseväe teatise olemasolul. Õppekogunemise kutse on vaide esitaja saanud kätte 22.12.2015, seda saab lugeda Kaitseväe teatiseks mistõttu oleks saanud vaide esitaja juba eelnevalt koostöös kooliga asuda õppetööd ümber planeerima ja korraldama.

Tuginedes eeltoodule on Kaitseväe juhataja seisukohal, et vaidlustatav Toetuse väejuhatuse 26.03.2016 otsus „Otsus õppekogunemisele kutsumisest vabastamise keeldumise kohta“ on õiguspärane, kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastab vorminõuetele, mistõttu puudub alus otsuse kehtetuks tunnistamiseks.

Kaitseväe juhataja